

5. Důchody a sociální služby

Důchodci, důchody

Počet příjemců starobních důchodů se v Kraji Vysočina v posledních letech neustále zvyšoval, u mužů bylo v roce 2014 příjemců starobních důchodů (bez souběhu) o 7,0 % více než v roce 2010, v případě žen činil tento rozdíl 3,9 %.

Mírnější byl nárůst počtu osob pobírajících starobní důchod v souběhu s důchodem vdovským (vdoveckým), zvláště u žen, kde prakticky stagnoval.

Daleko výrazněji ve stejné době narostl počet osob pobírajících předčasný důchod, není divu, že za situace, kdy je pro nezaměstnané vyššího věku téměř nemožné najít novou práci, řeší mnozí z nich svou situaci předčasným odchodem do důchodu. U mužů mezi roky 2010 a 2014 počet mužů pobírajících předčasný starobní důchod (bez souběhu) vzrostl bezmála o třicet procent, u žen téměř o čtvrtinu. Podíl příjemců předčasného důchodu na celkovém počtu příjemců starobního důchodu (bez souběhu) tak v roce 2014 u mužů i žen přesáhl jednu třetinu.

Nárůst počtu příjemců předčasného starobního důchodu v souběhu s vdovským (vdoveckým) byl ještě výraznější, u mužů více než padesátiprocentní, u žen se hranici padesáti procent těsně přiblížil. Podíl na celkovém počtu tohoto typu důchodů je relativně nižší, u mužů se v roce 2014 přiblížil jedné pětině, u žen byl více než dvanáctiprocentní.

Tab. 5.1 Příjemci starobních důchodů podle pohlaví v letech 2010 až 2014 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

	Muži					Ženy				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Příjemci pobírající starobní důchod (bez souběhu)	39 162	41 247	41 238	41 317	41 902	43 808	45 631	45 244	45 070	45 517
z toho předčasný důchod	11 704	13 691	14 222	14 639	15 184	13 528	15 300	15 689	16 087	16 699
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů (bez souběhu) (%)	29,9	33,2	34,5	35,4	36,2	30,9	33,5	34,7	35,7	36,7
Příjemci pobírající starobní důchod v souběhu s vdovským (vdoveckým)	4 441	4 514	4 620	4 651	4 615	27 540	27 646	27 595	27 463	27 400
z toho předčasný důchod	575	665	750	821	875	2 314	2 605	2 891	3 136	3 419
Podíl počtu příjemců předčasných starobních důchodů v souběhu s vdovským (vdoveckým) (%)	12,9	14,7	16,2	17,7	19,0	8,4	9,4	10,5	11,4	12,5

Tab. 5.2 Průměrná výše starobních důchodů podle pohlaví příjemců v letech 2010 až 2014 (stav v prosinci)

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

v Kč

	Muži					Ženy				
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013	2014
Průměrná měsíční výše starobních důchodů (bez souběhu)	10 826	11 296	11 541	11 752	11 875	8 972	9 359	9 547	9 714	9 806
z toho předčasných	10 035	10 516	10 718	10 882	10 980	8 208	8 596	8 758	8 904	8 985
Průměrná měsíční výše starobních důchodů v souběhu s vdovským (vdoveckým)	11 994	12 514	12 769	13 008	13 140	10 818	11 251	11 470	11 643	11 727
z toho předčasných	11 504	12 017	12 227	12 451	12 550	10 242	10 675	10 887	11 052	11 133

Průměrná výše starobního důchodu (bez souběhu) činila v roce 2010 v Kraji Vysočina 9 847 korun a za republikovou hodnotou zaostávala o 276 korun. V roce 2014 dosáhla 10 798 korun a rozdíl oproti celorepublikové hodnotě se prakticky nezměnil – činil 277 korun.

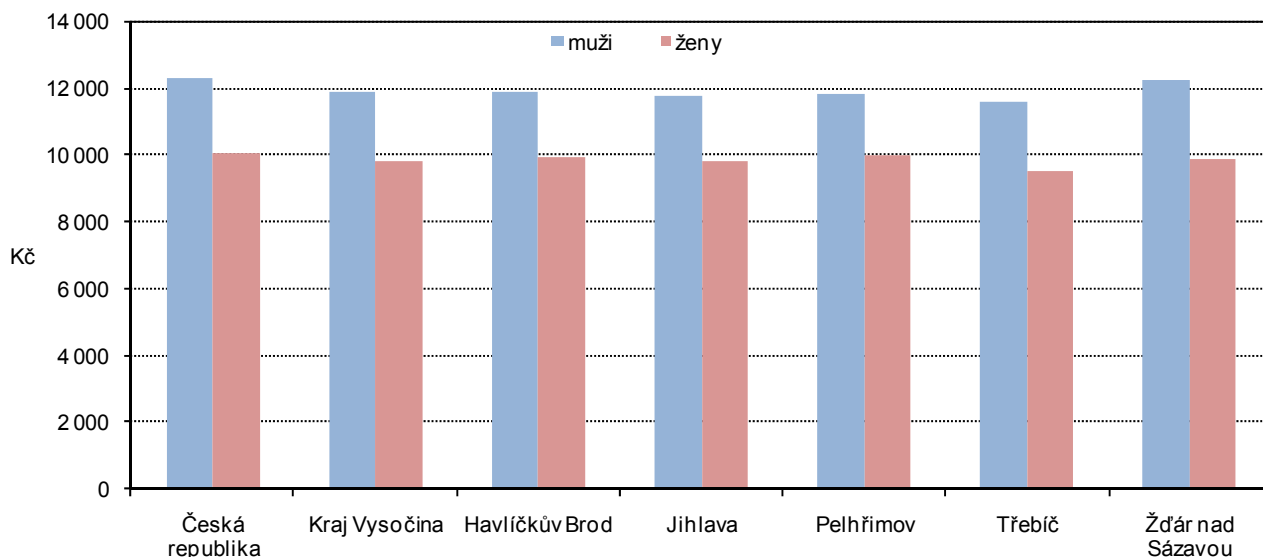
Mezi roky 2010 a 2014 se na Vysočině průměrná výše starobního důchodu (bez souběhu) zvýšila u mužů o 9,7 % (o 1 049 korun), růst předčasných důchodů byl o něco pomalejší, takže se rozdíl mezi průměrnou výší starobního a předčasného starobního důchodu prohloubil na 895 korun v roce 2014. O něco rychleji v kraji rostly starobní důchody (bez souběhu) u mužů (mezi roky 2010 a 2014 o 9,7 % oproti 9,3 % u žen), naproti tomu průměrná výše předčasného starobního důchodu se zvýšila u mužů i žen prakticky stejně (9,4 % u mužů a 9,5 % u žen).

V případě starobních důchodů v souběhu s vdovským či vdoveckým byl růst jejich průměrné výše výraznější u mužů jak v případě řádného, tak předčasného odchodu do důchodu.

Rozdíl mezi průměrnou výší starobního důchodu (bez souběhu) u mužů a žen se na Vysočině mezi roky 2010 a 2014 zvýšil na 2 069 korun ve prospěch mužů, vzrostl i rozdíl u předčasných starobních důchodů (1 995 korun). Obdobný byl i vývoj průměrné výše starobního důchodu v souběhu s vdovským nebo vdoveckým, i když v tomto případě není rozdíl mezi oběma pohlavími tak výrazný (v roce 2014 činil 1 413 korun).

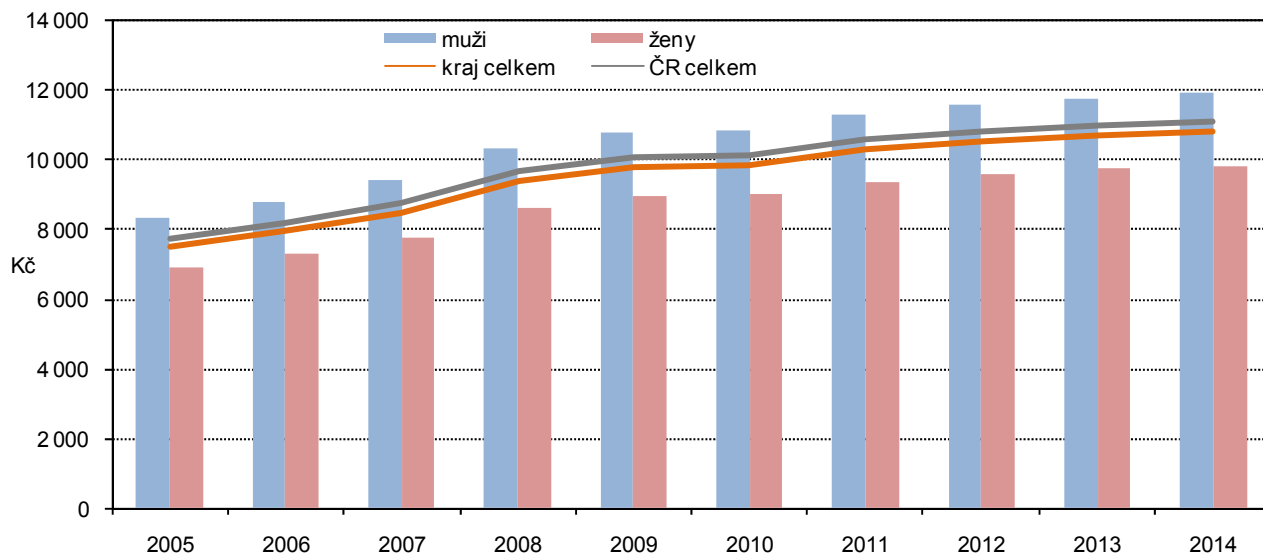
Graf. 5.1 Průměrná výše starobních důchodů (bez souběhu) v ČR, Kraji Vysočina a jeho okresech podle pohlaví v prosinci 2014

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

Graf. 5.2 Průměrná měsíční výše starobního důchodu (bez souběhu) v Kraji Vysočina a ČR podle pohlaví v letech 2005 až 2014

Zdroj: Česká správa sociálního zabezpečení

Pobytové sociální služby

V roce 2014 působilo na území Kraje Vysočina pětadvacet domovů pro seniory s bezmála 2 200 lůžky, vedle toho existovalo ještě patnáct domovů se zvláštním režimem s téměř 550 lůžky. Na tisíc obyvatel ve věku pětadesát a více let připadalo 24,4 lůžka v domovech pro seniory a 6,1 lůžka v domovech se zvláštním režimem. Současně však bylo v kraji ke konci roku 2014 více než tři a půl tisíce neuspokojených žadatelů

o umístění v domově pro seniory (38 žadatelů na tisíc seniorů), v případě domovů se zvláštním režimem bylo neuspokojených žadatelů bezmála tisíc, což téměř dvojnásobně přesahovalo kapacitu těchto zařízení v kraji.

Údaje o domovech s pečovatelskou službou jsou k dispozici z roku 2010. V tomto roce existovalo na Vysočině 97 domů s pečovatelskou službou s více než 2 400 byty. Na tisíc osob ve věku 65 a více let tak připadalo téměř třicet bytů v těchto zařízeních.

V rozmístění zařízení sociální péče a jejich kapacit existují mezi jednotlivými okresy kraje značné rozdíly. V případě domovů pro seniory je největší počet zařízení s celkově nejvyšším počtem lůžek v okresech Pelhřimov a Třebíč, v těchto okresech je též největší počet lůžek v přepočtu na tisíc seniorů – ve srovnání se zbylými okresy kraje zhruba dvojnásobný.

Třebíčsko je na prvním místě též v počtu lůžek v domovech se zvláštním režimem, v přepočtu na tisíc obyvatel ve věku 65 a více let dosahuje prakticky stejné úrovně i okres Havlíčkův Brod. Nejméně lůžek v absolutním vyjádření i v přepočtu je na Jihlavsku.

V počtu domů s pečovatelskou službou i v jejich kapacitě na Vysočině jednoznačně vyniká jihlavský okres s třiceti domy s více než šesti stovkami bytů. Rovněž v počtu bytů na tisíc obyvatel pětadesátiletých a starších vyniká nad ostatními okresy. Na opačném pólu stál v roce 2010 okres Pelhřimov, který sice nezaostával v počtu zařízení, ale jejich kapacita byla velice nízká a i v přepočtu na tisíc seniorů na tom byl hůře než ostatní okresy.

Tab. 5.3 Vybraná zařízení sociální péče podle okresů v roce 2014

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

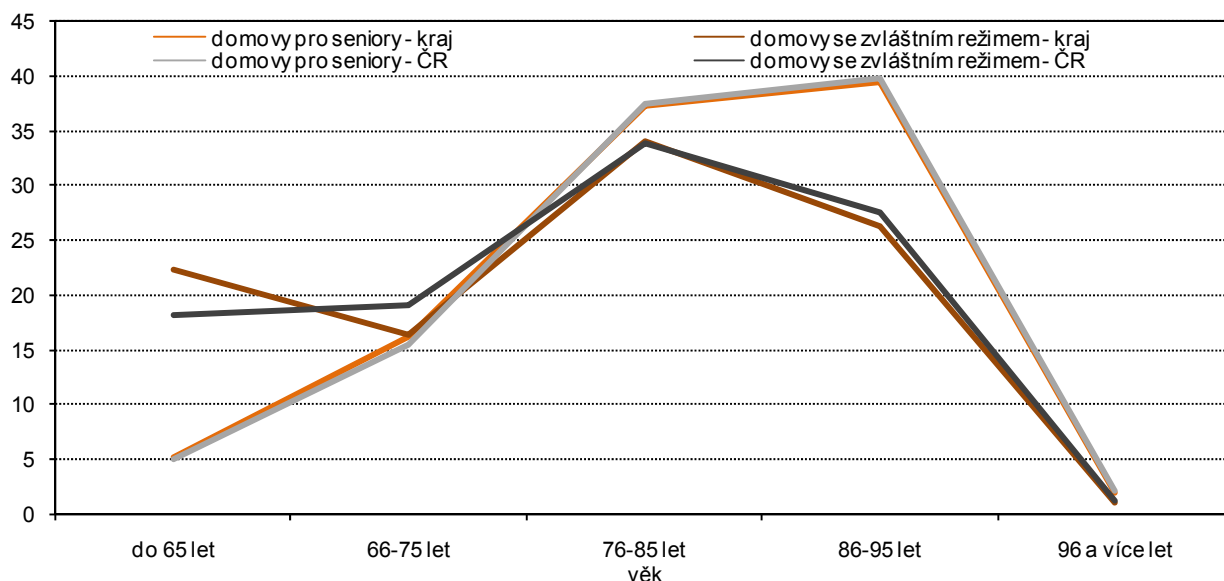
	Domovy pro seniory ¹⁾			Domovy se zvláštním režimem ¹⁾			Domy s pečovatelskou službou ²⁾		
	zařízení	lůžka	lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	zařízení	lůžka	lůžka na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let	domy	byty	byty na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let
Kraj Vysočina	25	2 199	24,4	15	547	6,1	97	2 407	29,4
v tom okres:									
Havlíčkův Brod	3	308	18,0	3	133	7,8	16	454	29,0
Jihlava	4	326	17,0	1	70	3,6	30	621	35,9
Pelhřimov	7	537	38,6	4	89	6,4	16	279	22,0
Třebíč	6	695	35,8	4	154	7,9	17	498	28,3
Žďár nad Sázavou	5	333	16,1	3	101	4,9	18	555	29,7

¹⁾ údaje jsou územně členěny podle detašovaných pracovišť a nemusejí tedy odpovídat údajům za kraje, které jsou zpracovány podle sídla právního subjektu ; zařízení sociálních služeb i místa v nich jsou členěna podle druhu poskytované služby; v jednom zařízení může být poskytováno více druhů sociálních služeb

²⁾ data za rok 2010

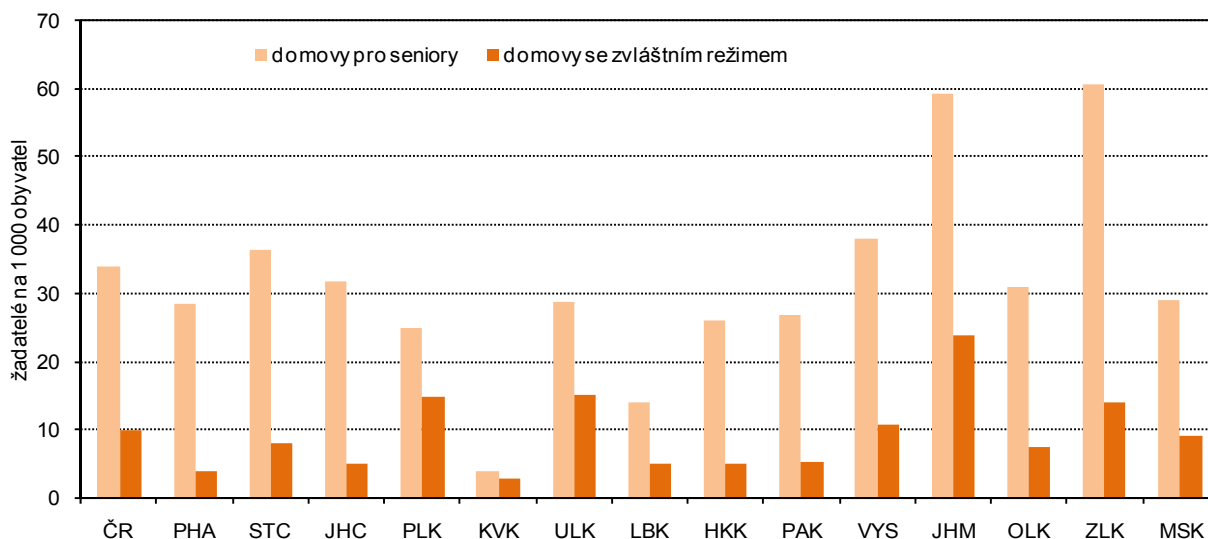
Graf 5.3 Obyvatelé vybraných typů zařízení sociální péče v Kraji Vysočina podle věku k 31. 12. 2014 (v %)

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Graf 5.4 Žadatelé o umístění ve vybraných typech zařízení sociální péče na 1 000 obyvatel ve věku 65 a více let podle krajů k 31. 12. 2014

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Pečovatelská služba

Výdaje na pečovatelskou službu v Kraji Vysočina s jedinou výjimkou meziročně rostly, v roce 2014 byly o 45 % vyšší než v roce 2007. Počet osob, kterým byla pečovatelská služba poskytnuta, však po maximu v letech 2009 až 2011 prudce poklesl (v roce 2012 meziročně více než desetinu). Jejich počet se dále snížil i v roce 2013, vzdor opětovnému mírnému nárůstu výdajů na pečovatelskou službu. Pečovatelská služba tak velice rychle a citlivě reaguje na hospodářskou situaci a zvláště na vládní a legislativní zásahy.

Tab. 5. 4 Pečovatelská služba v letech 2007 až 2014

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

	2007	2008 ¹⁾	2009 ¹⁾	2010 ¹⁾	2011 ¹⁾	2012 ¹⁾	2013 ¹⁾	2014 ¹⁾
Osoby, kterým byla poskytnuta pečovatelská služba	4 632	6 008	6 896	6 536	6 616	5 766	5 396	5 514
na 1 000 obyvatel	90,2	116,6	133,9	127,0	129,2	112,8	105,8	108,1
Výdaje na pečovatelskou službu (tis. Kč)	91 208	95 341	115 643	119 753	127 570	124 812	127 472	132 895

¹⁾ od roku 2008 jsou sociální služby vykazovány samostatně; zařízení sociálních služeb i místa v nich jsou členěna podle druhu poskytované služby; v jednom zařízení může být poskytováno více druhů sociálních služeb

Graf 5.5 Pečovatelská služba v Kraji Vysočina v letech 2007 až 2014

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

